

การพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำชมพู่เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี
The Development of Rose Apple (*Eugenia javanica*) "Phetchsairung"
Production to Promote Small and Micro Community Enterprises in
Phetchaburi

ประกาศ ชมภู่ทอง

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ประจําปีงบประมาณ 2552

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 ลักษณะทั่วไปของชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง	4
2.2 แนวความคิดวิสาหกิจชุมชน	7
2.3 แนวความคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”	10
2.4 การประเมินผลการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจ	10
2.5 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	16
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data)	16
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Development)	17
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจ	17
3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19
บทที่ 4 ผลการทดลองและวิเคราะห์ข้อมูล	20
4.1 การตรวจวิเคราะห์คุณภาพของชมพูเพชร	20
4.2 ศึกษากรรมวิธีการผลิตน้ำชมพูเพชรพร้อมดื่ม	21
4.3 ประมาณต้นทุนการผลิตน้ำชมพูเพชรสายรุ้งต่อ 1 ครั้ง	23

4.4 มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV), อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR), อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio)	24
---	----

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	35
5.1 สรุปอภิปรายผล	35
5.2 ข้อเสนอแนะ	36

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2.1 รูปของชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง	5
รูปที่ 2.2 รูปของชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง	5
รูปที่ 2.3 รูปการคัดแยกผลผลิตของชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งตามขนาดและลักษณะภายนอก	6
รูปที่ 4.1 การเตรียมชมพูเพชรสายรุ้งที่ไม่ได้ขนาดหรือมีรอยตำหนิทำให้ไม่สามารถขายในราคาที่สูง	25
รูปที่ 4.2 ผลชมพูที่เข้าไม่ได้มาตรฐานในการบริโภคสด	25
รูปที่ 4.3 การตัดแต่งชมพูโดยตัดส่วนที่เข้าและโดยแมลงกัดแทะออกและนำไปล้างทำความสะอาด	26
รูปที่ 4.4 การนำชมพูที่ตัดแต่งและทำความสะอาดแล้วไปปั่นเพื่อให้น้ำชมพูและเยื่อใย	26
รูปที่ 4.5 การนำชมพูที่ตัดแต่งและทำความสะอาดแล้วไปปั่นเพื่อให้น้ำชมพูและเยื่อใย (ต่อ)	27
รูปที่ 4.6 น้ำชมพูที่ได้จากการปั่นผลชมพู	27
รูปที่ 4.7 น้ำชมพูที่ได้จากการปั่นผลชมพู	28
รูปที่ 4.8 การล้างทำความสะอาดชวดภาชนะบรรจุน้ำผลไม้	28
รูปที่ 4.9 การนำชมพูที่ได้มาทำการฆ่าเชื้อโดยวิธีการพาสเจอร์ไรส์	29
รูปที่ 4.10 นำน้ำชมพูที่ผ่านการพาสเจอร์ไรส์มาบรรจุในขวดขนาด 220 cc	30
รูปที่ 4.11 นำน้ำชมพูที่ผ่านการพาสเจอร์ไรส์มาบรรจุในขวดขนาด 220 cc. และเติมสารเบนโตไนต์	30
ตามระดับความเข้มข้นต่างๆ	
รูปที่ 4.12 น้ำชมพูที่เป็นตัว Control	31
รูปที่ 4.13 น้ำชมพูที่ผสมเบนโตไนต์ 1%	32
รูปที่ 4.14 น้ำชมพูที่ผสมเบนโตไนต์ 2%	33

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีและสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ(วช.) ที่สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้และขอขอบคุณสถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และ คณะเทคโนโลยีการเกษตรมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่เอื้อเพื่อวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ในการทดลองในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

ธันวาคม 2555

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาวะการณ์เศรษฐกิจของโลกที่ผันผวนมากในปัจจุบัน อีกทั้งเกิดปัญหาต่างๆภายในประเทศจนทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศเกิดภาวะถดถอยเป็นอย่างมาก ทางรัฐบาลจึงมีนโยบายการสร้างรายได้ให้กับประชาชน ตามศักยภาพของชุมชนในระดับฐานราก เพื่อส่งเสริมการรวมตัวและเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชน อีกทั้งยังเร่งพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกันกับธุรกิจขนาดใหญ่ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการการสร้างรายได้ให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยให้ทุกจังหวัดได้ดำเนินโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product - OTOP) ซึ่งสิ่งหนึ่งที่รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริม คือ การส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีประเด็นหลักในการมุ่งเสริมสร้างศักยภาพสินค้าและมูลค่าเพิ่มในการผลิตและการให้บริการ ด้วยการต่อยอดทักษะ (Skill) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Social Knowledge) ให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ (Innovation) เพื่อเกิดความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) สามารถพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพ มีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและสอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นให้สามารถจำหน่ายทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐบาล ทุกจังหวัดได้นำแนวคิดของวิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ Small and Micro Community Enterprise) มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเองโดย “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงินแต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ซึ่งหมายถึง กฎเกณฑ์ทางสังคม ที่ร้อยผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเป็นพี่น้องไว้ใจกัน การดำเนินการของชุมชน เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคล ที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบ นิติบุคคล หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

จังหวัดเพชรบุรีได้สร้างยุทธศาสตร์จังหวัดให้เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต นำอยู่ นำเที่ยวเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย และอุตสาหกรรมสะอาด และมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัด คือ การส่งเสริมส่งเสริมอุตสาหกรรม SMEs และ OTOP ดังนั้น ในการส่งเสริมการผลิต

สินค้า และผลิตภัณฑ์ชุมชนของจังหวัดเพชรบุรีจะมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งในการผลิตอาหารของจังหวัดเพชรบุรีนั้นมียาอาหารหลากหลายชนิดมากมาย อาทิ ผลิตภัณฑ์อาหารจากทะเล ผลิตภัณฑ์อาหารจากต้นตาล ผลิตภัณฑ์ขนมหวาน ในปัจจุบันผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบุรีสามารถเลือกที่จะบริโภคอาหารได้หลากหลายประเภท

การผลิตสินค้ากลุ่มอาหารจึงมีความหลากหลายและในปัจจุบันผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพมากขึ้นและผลิตภัณฑ์ผลไม้จึงเป็นผลิตภัณฑ์อาหารอย่างหนึ่งที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกบริโภค และมีแนวโน้มที่ผู้บริโภคนิยมบริโภคมากขึ้น จึงเป็นช่องทางที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมาแปรรูปและจำหน่ายแก่ผู้บริโภค ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์และสามารถนำมาเป็นผลิตภัณฑ์อาหารจากผลไม้แปรรูปเพื่อสุขภาพได้ที่บ่งบอกถึงความเป็นเพชรบุรี คือ ชมพูเพชร ซึ่งเป็นผลไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งชาวเพชรบุรีมีความภาคภูมิใจ โดยเฉพาะรสชาติที่มีความหวานกรอบ อร่อยแตกต่างจากชมพูพันธุ์อื่นๆ หรือแม้แต่นำพันธุ์ของชมพูเพชรไปปลูกที่อื่นคุณภาพก็ไม่ดีเท่ากับการปลูกที่เมืองเพชรบุรี

ชมพูเพชรสายรุ้งเดิมที่มีชื่อเรียกหลายชื่อด้วยกัน เช่น ชมพูเขียวสวย เพราะสีผลสีเขียว บางท้องถิ่นเรียกชมพูสายน้ำผึ้ง เพราะเวลาแก่จะมองเห็นเส้นที่ข้างผลเป็นสาย ๆ บางท้องถิ่นเรียกชมพูเพชรเฉย ๆ แต่ปัจจุบันนิยมเรียกชมพูเพชรสายรุ้ง เพื่อให้เฉพาะเจาะจงลงไปว่าเป็นพันธุ์ใหม่ เพราะปัจจุบันนิยมตั้งชื่อพันธุ์ชมพูขึ้นต้นด้วยคำว่าเพชร เช่น เพชรสุวรรณ เพชรจินดา เพชรทูลเกล้า ทำให้ผู้บริโภคสับสนไม่รู้ว่าชมพูเพชรสายรุ้งแท้ ๆ(จรงค์ดี ธรรมรักษ์,2552)

ชมพูเพชรสายรุ้ง เป็นชมพูที่มีรสหวานกรอบและยังคงพุดกันติดปากอยู่เสมอว่าคนกินไม่ได้ซื้อ คนซื้อไม่ได้กิน สาเหตุเนื่องมาจากส่วนใหญ่นิยมซื้อเป็นของฝากญาติมิตรหรือผู้ป่วย ไม่ได้ซื้อเพื่อบริโภคเอง เพราะราคาแพง ชมพูเพชรสายรุ้ง เป็นผลไม้ที่ค่อนข้างปลอดภัยต่อผู้บริโภค เนื่องจากเกษตรกรห่อผลตั้งแต่เล็ก และระยะเวลาในการห่อผลอย่างน้อย 20-30 วัน สารเคมีที่ใช้ฉีดก่อนห่อผลหมดฤทธิ์แล้วเมื่อซื้อนำมาล้างน้ำนิดหน่อยก็บริโภคได้เลย

ถึงแม้ว่าการปลูกชมพูเพชรจะทำรายได้ให้แก่เกษตรกรจำนวนมาก อีกทั้งยังสามารถนำผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานหรือผลผลิตที่ตกเกรดซึ่งไม่สามารถนำไปขายให้ได้ราคาที่สูงเหมือนผลผลิตที่ได้มาตรฐานซึ่งปัญหาตรงจุดนี้จึงความคิดในการมาแปรรูปหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า(Value Added) เช่น การทำน้ำชมพู ซึ่งการแปรรูปผลิตภัณฑ์เหล่านี้สามารถนำมาส่งเสริมเพื่อสร้างวิสาหกิจชุมชนภายในจังหวัดเพชรบุรีได้

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารผลไม้จากชมพู โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการผลิต(วิเคราะห์ต้นทุน) เพื่อนำไปสาธิตและเผยแพร่ส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์จากชุมชนและส่งเสริมการสร้างวิสาหกิจชุมชนภายในจังหวัดเพชรบุรี อย่างเป็นระบบ

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก ชมพู
2. เพื่อวิเคราะห์ทางด้านต้นทุนและรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชมพูซึ่งจะนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดการดำเนินการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดเพชรบุรี

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้จะศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารจากชมพูที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานหรือในภาวะที่ชมพูเพชรมีราคาตกต่ำหรือมีผลผลิตล้นตลาด เพื่อสามารถนำไปแปรรูปเพิ่มมูลค่า(Value Added) ผลิตภัณฑ์และสร้างรายได้ตลอดทั้งปีให้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกชมพู ในจังหวัดเพชรบุรี

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก ชมพู
2. ทำให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก ชมพู ในเชิงพาณิชย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและหลักการทฤษฎีในการดำเนินโครงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำชมพูโดยมีแนวความคิดดังนี้

- 2.1 ลักษณะทั่วไปของชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง
- 2.2 แนวความคิดวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 แนวความคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product - OTOP)
- 2.4 การประเมินผลการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจ
- 2.5 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชมพู
- 2.6 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 ลักษณะทั่วไปของชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง

ชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งมีชื่อสามัญว่า Rose apple มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Eugenia javanica lamk* อยู่ใน Family Myrtaceae ชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง มีลำต้นค่อนข้างใหญ่ สูงประมาณ 15-25 เมตร ลำต้นขรุขระไม่ตรง แตกกิ่งก้านสาขามาก สีนํ้าตาลคล้ำใบใหญ่เป็นมันวาว ดอกสีขาวเป็นดอกชนิด Complete Flower ดอกใหญ่ กลิ่นหอม รูปผลคล้ายระฆังสีเขียว เวลาแก่จัดจะเห็นเส้นสีแดงที่ผลชัดเจนเนื้อสีขาวแข็งกรอบ เมล็ด 1-3 เมล็ด เวลาแก่เมล็ดจะเปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีน้ำตาลเข้ม Seed coat จะติดกับ Pericarp อย่างหลวม ๆ รั้งไข่เป็นแบบ Interior ovary พันธุ์ชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งพันธุ์เดียว แต่มีหลายชื่อ เช่น ชมพูเขียวเสวย, เพชรสายรุ้ง, สายน้ำผึ้ง ฯลฯ เข้าใจว่าเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างชมพูแดง ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมืองของบ้านเรากับชมพูพันธุ์กะหลาป่า (สีเขียว) เป็นพันธุ์ดั้งเดิมของอินโดนีเซีย สืบเนื่องจากชมพูเพชรจะมีรูปทรงตรงกลางผลป่องเล็กน้อย และเวลาแก่จัดจะเห็นเส้นที่ผลคล้ายเส้นเอ็นสีแดงเด่นชัด ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของชมพูแดง นอกจากนี้ชมพูเพชรเนื้อ

จะแข็งกรอบ แต่ไม่แข็งมากเหมือนพันธุ์กะหล่ำปา ส่วนรสชาติความหวานของชมพูเพชร และพันธุ์กะหล่ำปานั้นใกล้เคียงกันระหว่าง 10-15 % เปอร์เซนต์ความหวาน (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี,2553)

รูปที่ 2.1 รูปของชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง

ฤดูกาลออกดอกของชมพูเพชรสายรุ้ง ปกติจะออกปีละ 3-6 ครั้ง

1. ออกดอกเดือนพฤศจิกายน เก็บผลได้ปลายมกราคม-กุมภาพันธ์ ราคาแพง
2. ออกดอกเดือนธันวาคม เก็บผลได้ปลายกุมภาพันธ์-มีนาคม ราคาปานกลาง
3. ออกดอกเดือนมกราคม เก็บผลได้ปลายมีนาคม-เมษายน ราคาปานกลาง
4. ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ เก็บผลได้ปลายเมษายน-พฤษภาคม ราคาปานกลาง
5. ออกดอกเดือนมีนาคม เก็บผลได้ปลายพฤษภาคม-มิถุนายน ราคาปานกลาง
6. ออกดอกเดือนเมษายน เก็บผลได้ปลายมิถุนายน-กรกฎาคม ราคาปานกลาง-ถูก

รูปที่ 2.2 รูปของชมพู่พันธุ์เพชรสายรุ้ง

การแบ่งขนาดของผลชมพู่เพื่อการจำหน่าย

1. เบอร์จัมโบ้ ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสายน้ำหนักผล 6-7 ผล/กิโลกรัม
2. เบอร์ 0 ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสายน้ำหนักผล 8-9 ผล/กิโลกรัม
3. เบอร์ 1 ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสายน้ำหนักผล 10-12 ผล/กิโลกรัม
4. เบอร์ 2 ผลมีขนาดใหญ่สมบูรณ์สีสายน้ำหนักผล 14-16 ผล/กิโลกรัม

รูปที่ 2.3 รูปการคัดแยกผลผลิตของชมพู่พันธุ์เพชรสายรุ้งตามขนาดและลักษณะภายนอก

คุณค่าทางอาหารของชมพู่เพชร (100 กรัม)

แคลอรี   49.00 กรัม

โปรตีน	0.60 กรัม
ไขมัน	0.20 กรัม
คาร์โบไฮเดรต	12.60 กรัม
วิตามิน บี 1	0.01 กรัม
วิตามิน ซี	48.00 มิลลิกรัม

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ปี 2553

2.2 แนวความคิดวิสาหกิจชุมชน

ความหมาย วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึงกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรทุน แรงงานในชุมชนเป็นหลัก
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

หลักการ

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงจำนวนหนึ่งที่มีอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กฎหมายกำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร

1. ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสมกับการร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

2. ระดับสูงขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจและความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุน สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง ต่อไป

3. การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ เพื่อขยายและสร้างความมั่นคง ให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการส่งเสริมและดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

1.1 ส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรในชุมชน โดยอาศัยกลุ่มแกนวิทยากรกระบวนการจากทุกส่วน จัดให้มีเวทีสร้างความเข้าใจ เรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมกลุ่มร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ควบคุมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับศักยภาพ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ความต้องการและสามารถปฏิบัติเป็นอาชีพได้

1.2 ค้นหาศักยภาพของชุมชนโดยชุมชน เพื่อจัดทำแผนที่ตั้งของถิ่นฐาน แสดงแหล่งทุนทางสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากร ควบคุมกับการสร้างฐานข้อมูลและจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของชุมชน

1.3 สนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนอย่างมีส่วนร่วม โดยนำศักยภาพปัญหาของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยนำศักยภาพปัญหาของชุมชนมาวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมดำเนินงานตามความสามารถของชุมชนที่พึ่งพาทรัพยากรที่มีอยู่เป็นหลักและเสริมหนุนด้วยทรัพยากรจากแหล่งภายนอกในส่วนที่เกินความสามารถของชุมชน

1.4 จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นร่วมกัน จากการติดตามประเมินผลการพัฒนา โดยชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อสรุปบทเรียน และปรับระบบข้อมูลพื้นฐานและตัวชี้วัดการพัฒนาของชุมชนให้ทันสมัยเป็นระยะ ๆ

2. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองและสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจโดยรวมการสร้างมูลค่าเพิ่มของวัตถุดิบทางการเกษตร โดยส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเกษตรทั้งด้านอาหารและไม่ใช่อาหาร การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรในรูปแบบต่างๆที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาและความต้องการของท้องถิ่น พร้อมทั้งสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

3. ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพด้านการตลาดสินค้าเกษตรชุมชน

3.1 เพิ่มขีดความสามารถ ทักษะของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในชุมชน ให้สามารถเป็นผู้ประกอบการได้ สามารถตัดสินใจและวางแผนการผลิตที่เชื่อมโยงกับการตลาด การเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการ การใช้ระบบข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต ราคาสินค้า และหลักการตลาด เป็นเครื่องมือในการทำธุรกิจ รวมทั้งการแปรรูปสินค้า

3.2 สนับสนุนการจำหน่ายสินค้าของชุมชนยังแหล่งและสถานที่ต่างๆ ให้ไปสู่ผู้บริโภคอย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการกระจายสินค้าของชุมชนออกสู่ตลาดภายนอก และสร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชน

3.3 ปรับปรุงตลาดสินค้าเกษตรทุกระดับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อเพิ่มมูลค่าและลดต้นทุนการผลิตอย่างเพียงพอสามารถสร้างกลไกการเชื่อมโยงระหว่างตลาดกับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศให้มีความสามารถในการกระจายผลผลิตไปยังผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง

3.4 ส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนที่ได้รับซื้อสินค้าเกษตรชุมชนในการขยายสู่ทางการตลาดไปยังต่างประเทศ เพื่อกระจายสินค้าเกษตรส่งออกไทยที่มีศักยภาพสูงให้กว้างขวางและลดผลกระทบจากการพึ่งพิงตลาดหลัก

3.5 สร้างเครื่องหมายสินค้าของท้องถิ่นให้เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน

3.6 ส่งเสริมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการจัดหาและเป็นช่องทางการตลาดในการกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

4. สนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาธุรกิจชุมชนโดยส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน จัดทำข้อมูลสินค้าเกษตรชุมชน สนับสนุนการจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่เป็นการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ โดยให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด

5. ส่งเสริมและพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเพิ่มการจ้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชน

5.1 พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ชุมชนเกษตร และ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีพื้นที่ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นการพัฒนาการเกษตรชุมชนอย่างยั่งยืน

5.2 ส่งเสริมบทบาทชุมชนและองค์กรชุมชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวการเกษตรอย่างครบวงจร ทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบำรุงรักษา และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน โดยรณรงค์สร้างจิตสำนึก เสริมความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านและการให้บริการในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยว

6. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ โดยการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลในด้านการผลิต การตลาด เครือข่าย และการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน เพื่อบริการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และผู้สนใจทั่วไป

7. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการรณรงค์สร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้ดำเนินกิจกรรม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชนต่อเกษตรกร

1. การรวมตัวกันของเกษตรกรในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน มีความมั่นคงได้รับการรับรอง

ตามกฎหมาย

2. การส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง
3. ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

2.3 แนวความคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product - OTOP)

เป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ (Product) โดยมีกิจกรรมการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการตลาด การผลิต การบริหารการจัดการและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการผลิตให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และต้องการของตลาดสากลโดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งพาตนเอง (Self – Reliance) เป็นหลัก

ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้จำเป็นต้องอุทิศพลังงาน (Energy) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และความปรารถนา (Desire) ที่จะใช้ทรัพยากรที่จะหาพบในท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อที่จะเกิดการสร้างงานสร้างรายได้ และนำไปสู่เป้าหมายของการกินดีอยู่ดี คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนแสวงหารากฐานที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้เป็นการสืบสานวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนรุ่นต่อไป และวางรากฐานที่สำคัญของประเทศและสังคมไทย

นอกจากนี้เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์(หลัก) หนึ่ง ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานไปสู่เมืองใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ประชาชนเกิดการดำเนินงาน พัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง นับเป็นกลยุทธ์การพัฒนาที่อาศัยหมู่บ้านเป็นหน่วยพัฒนา (Unit of Development)

2.4 การประเมินผลการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจ

เกณฑ์ต่างๆที่ใช้ในการพิจารณาทางการลงทุน จะทำให้ผู้วิเคราะห์โครงการลงทุนทราบว่าโครงการนั้นๆ ให้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพึงพอใจหรือไม่และมีปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีผลกระทบต่อโครงการซึ่งโดยปกติแล้วโครงการที่ถือเป็นโครงการที่ควรลงทุนจะต้องให้ค่าต่างๆดังต่อไปนี้คือ

1) ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback Period) ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ หมายถึง ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการที่ทำให้ผลตอบแทนสุทธิของโครงการ มีค่าเท่ากับค่าใช้จ่ายในการลงทุนพอดี หรืออาจกล่าวได้ว่าระยะเวลาคืนทุนของโครงการ คือ จำนวนปีในการดำเนินงานซึ่งทำให้ผลกำไรที่ได้รับในแต่ละปีรวมกันแล้ว มีค่าเท่ากับเงินลงทุนเริ่มแรก

ระยะเวลาคืนทุน (จำนวนปี) สามารถคำนวณได้ตามสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการลงทุน}}{\text{ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยต่อปี}}$$

2) มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV)

ถ้ามูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ(NPV) ที่คำนวณได้มีค่าเป็นบวก แสดงว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าอัตราส่วนลด และถ้ามูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็น ศูนย์ แสดงว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับอัตราส่วนลดพอดีซึ่งทั้งสองกรณีสามารถยอมรับโครงการได้ แต่ถ้าหากมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิมีค่าเป็นลบ แสดงว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ได้รับจากโครงการต่ำกว่าอัตราส่วนลดนั้นคือ เกิดการขาดทุนโครงการนั้นไม่สามารถยอมรับได้จึงควรล้มเลิกไป จากเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุนแบบปรับค่าของเวลาได้แสดงการเปรียบเทียบกระแสผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายต่างวาระกัน โดยพิจารณาในรูป

ดังนั้น

$$\text{NPV} = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t} - \left[\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t} + C_0 \right]$$

มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ NPV

โดยกำหนดให้:

B_t = ผลตอบแทนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

C_t = ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าบำรุงรักษาสินทรัพย์ของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

C_0 = ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก

i = อัตราส่วนลดหรืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้

t = ปีการดำเนินงานโครงการ คือตั้งแต่ปีที่ 1, 2, 3..... n

n = อายุของโครงการ (10 ปี)

3) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio)

ถ้าหากผลของการคำนวณอัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ >1 ($B/C > 1$) แสดงว่าผลตอบแทนที่ได้จากโครงการจะมีมากกว่าหรืออย่างน้อยที่สุดเท่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไปในการดำเนินโครงการนั้น การคำนวณหาค่าอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ IRR (หรือ r) สามารถคำนวณได้ด้วยวิธีการทดลองซ้ำแล้วซ้ำอีก (Trial and Error) เพื่อหาระดับค่าของอัตราส่วนลด (r) จนทำให้ NPV มีค่าเท่ากับศูนย์

ดังนี้

$$IRR = \sum_{t=0}^n \frac{(B_t - C_t)}{(1+r)^t} = 0$$

พอดี ซึ่งสามารถคำนวณได้ตามสูตรการคำนวณ

โดยกำหนดให้:

B_t = ผลตอบแทนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

C_t = ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าบำรุงรักษาสินค้าทุนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

r = อัตราส่วนลด (discount rate) หรืออัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

t = ปีการดำเนินงานโครงการ คือตั้งแต่ปีที่ 1, 2, 3..... n

n = อายุของโครงการ (10 ปี)

4) อัตราผลตอบแทนภายใน

ถ้าหากผลการคำนวณของ NPV มีค่าออกมาเป็นบวก แสดงว่าอัตราส่วนลดที่ใช้ในการคำนวณมีค่าต่ำเกินไป แสดงว่าอัตราส่วนที่ใช้ในการคำนวณสูงเกินไปทั้งนี้ผลอัตราตอบแทนภายในโครงการ (อัตราส่วนลด) ที่ได้ควรสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการใด ๆ ก็คือ B/C Ratio จะต้องมีความมากกว่าหรืออย่างน้อยที่สุดต้องมีค่าเท่ากับ 1 ($B/C \geq 1$) ทั้งนี้เนื่องจากถ้า $B/C > 1$ ย่อมหมายความว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการมีค่ามากกว่าค่าใช้จ่ายที่เสียไป หรือถ้า $B/C = 1$ ก็หมายความว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการมีค่าเท่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไปพอดี อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุนนี้ในทางธุรกิจเรียกว่า ดัชนีผลกำไร (Profitability Index: PI) ซึ่งมีวิธีการคำนวณโดยใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$\frac{B}{C} \text{ (ratio)} = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t} + C_0}$$

โดยกำหนดให้:

PV_b = ผลรวมมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนทั้งหมดตลอดอายุของโครงการ

PV_c = ผลรวมมูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่ายทั้งหมดตลอดอายุของโครงการ

B_t = ผลตอบแทนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

C_t = ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

C_0 = ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก

i = อัตราส่วนลดหรืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้

t = ปีการดำเนินงานโครงการ คือ ตั้งแต่ปีที่ 1, 2, 3 ..... n

n = อายุของโครงการ (10 ปี)

2.5 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ยุพรเสถ พึ่งแสง (2545) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการลงทุนการผลิตน้ำดื่มบริษัท และเพื่อความไวในการเปลี่ยนแปลง เมื่อต้นทุนหรือผลตอบแทนมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง การศึกษาจะใช้วิธีการประมาณผลตอบแทน หรือประมาณรายได้จากการขายน้ำดื่ม และรายได้จากการขายวัสดุเหลือใช้ ผลการศึกษาพบว่าโครงการมีความเหมาะสมต่อการลงทุน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ(NPV) เท่ากับ 675,891,274.96 บาท อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ(IRR) เท่ากับ 21% อัตราผลตอบแทนต่อทุน(B/C Ratio) เท่ากับ 1.41 และมีระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 4 ปี 11 เดือน

ธนากร เรืองศิลป์สุวิทย์ (2549) ได้ศึกษาถึงการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสาน ในจังหวัดเชียงใหม่ ในทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงิน และด้านการจัดการ โดยใช้ทฤษฎีและหลักการด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยของความสำเร็จ การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค หลักการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และมาตรฐานการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มีระดับความสำเร็จในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.14

รัชชา แคนโพธิ์ (2549) ศึกษาเรื่องการจัดการปัจจัยการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสำหรับสินค้าประเภทของใช้และของประดับตกแต่งในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจัดการปัจจัยการผลิต ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสำหรับสินค้าประเภทของใช้และของประดับตกแต่งในโครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 3-5 ดาวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิตามแบบสอบถามจำนวน 38 ราย พบว่าผู้ประกอบการ SMEs มีระบบการจัดการปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการประเภทกลุ่มโดยการจัดการด้านการตลาดนั้นผู้ประกอบการ SMEs มีความสามารถขยายฐานลูกค้าและสามารถเพิ่มยอดขายรวมถึงความสามารถในการทำกำไรได้มากกว่า

ยุพร พิชกมฺุร (2554) ศึกษาการทดลองเพิ่มสารอาหารลงในน้ำผัก น้ำผลไม้โดยเฉพาะโปรตีน โดยทำการศึกษาชนิดของน้ำเต้าหู้ที่สามารถผสมกับน้ำผักที่เตรียมจากผักทองและข้าวโพด และน้ำผลไม้ที่เตรียมจากส้ม แครอท สับปะรด โดยใช้เต้าหู้ที่เตรียมจากถั่วเหลือง 20 25 และ 30 % ปั่นผสมในอัตราส่วน 20 % ของน้ำหนักน้ำ พบว่าค่า pH ของน้ำผลไม้เพิ่มขึ้นและค่าสีจากมันเซลลูล์ค์มีค่าความสว่างเพิ่มขึ้น ผลการทดสอบทางประสาทสัมผัส พบว่า น้ำผลไม้ที่ปั่นกับเต้าหู้ที่ทำจากถั่วเหลือง 30 % มีสี กลิ่น รส ที่ผู้ชิมยอมรับมากที่สุด ในกรณีน้ำผัก ค่า pH ลดลง สามารถใช้น้ำเต้าหู้ที่ทำจากถั่วเหลือง 40% การศึกษาอัตราส่วนของเต้าหู้ที่

เหมาะสมที่เติมลงในน้ำผักผลไม้พบว่าสามารถเติมเต้าหู้ลงในน้ำผักผลไม้ได้ 25% และ 35% ในกรณีน้ำผัก ผลการศึกษาอายุการพบว่าค่า pH ของน้ำผัก ที่เติมเต้าหู้และสูตรควบคุม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเก็บไว้เป็นเวลา 4 วัน ในกรณีน้ำผลไม้ที่เติมเต้าหู้สามารถเก็บไว้เป็นเวลามากกว่า 7 วัน เช่นเดียวกับสูตรควบคุม

สรिता มาตุภูมานนท์ (2553) ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้ที่มีโปแตสเซียมสูงและโซเดียมต่ำชนิดผงขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้บริโภค โดยเลือกใช้สับปะรด กล้วย แอปเปิ้ล แครอท กระเจี๊ยบและคื่นไช้ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หาง่าย มาผลิตเป็นน้ำผักและผลไม้โดยไม่ปรุงรสด้วยน้ำตาลและเกลือ จากนั้นแปรรูปเป็นผงแห้งด้วยวิธีอบแห้งแบบพ่นฝอย และวิธีการทำแห้งเยือกแข็งสุญญากาศ ได้ผลิตภัณฑ์ชนิดผง 6 สูตร ได้แก่ สูตรมีกล้วยและสูตรไม่มีกล้วยที่ทำเป็นผงแห้งด้วยวิธีทำแห้งเยือกแข็งสุญญากาศ 2 สูตร สูตรมีกล้วยและสูตรไม่มีกล้วยผสมสารช่วยยืดเกาะมอลโทเดกซ์ทริโนสูตรละ 20% และ 30% ทำเป็นผงแห้งด้วยวิธีอบแห้งแบบพ่นฝอย 4 สูตร เมื่อทำการประเมินทางประสาทสัมผัสโดยวิธี analysis of variance โดยนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์เดียวกัน 30 คน ประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ทั้ง 6 สูตร พบว่าเครื่องดื่มสูตรมีกล้วยโดยวิธีอบแห้งแบบพ่นฝอย ผสมสารช่วยยืดเกาะปริมาณ 20% ได้รับคะแนนความชอบเฉลี่ยสูงสุด 4.1 (ชอบ ถึง ชอบมาก) ซึ่งไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ในการเปรียบเทียบน้ำผักและผลไม้โดยวิธีอบแห้งแบบพ่นฝอยใน 4 สูตร พบว่าสูตรมีกล้วยผสมสารช่วยยืดเกาะปริมาณ 20% ได้รับคะแนนความชอบเฉลี่ยสูงสุด 4.1 ซึ่งไม่แตกต่างทางนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และการเปรียบเทียบเครื่องดื่มโดยวิธีทำแห้งเยือกแข็งสุญญากาศใน 2 สูตร เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยวิธี t-test พบว่าสูตรมีกล้วยและสูตรไม่มีกล้วยได้รับคะแนนความชอบเฉลี่ยเท่ากับ 3.7 และ 3.5 (เฉยๆ ถึง ชอบ) ตามลำดับ ซึ่งคะแนนความชอบของเครื่องดื่มทั้งสองชนิดไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$)

ผุสดี บุรณะอำนาจ(2547) ศึกษาถึงปัจจัยคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ผลไม้แผ่นผสมโดยการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม พบว่าปัจจัยด้านรสชาติ สารปรุงแต่งและสารยึดอายุการเก็บ และเนื้อสัมผัสเป็นตัวแปรจัดกลุ่ม จากนั้นได้คัดเลือกชนิดของผลไม้ที่ผู้บริโภคต้องการ ซึ่งมี 2 กลุ่มผลิตภัณฑ์คือ 1. ผลไม้ผลระหว่างมะม่วงแก้วและมะละกอพันธุ์แขกดำ 2. ผลไม้ผสมระหว่างมะม่วงโชคอนันต์และสับปะรดปัตตาเวีย ซึ่งจากการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสพบว่า คะแนนความเข้มของสีและเนื้อสัมผัสเพิ่มขึ้นเมื่ออุณหภูมิและระยะเวลาในการเก็บเพิ่มขึ้น การทดสอบการยอมรับของผู้บริโภคโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 120 คน พบว่ามะม่วงแก้วและมะละกอพันธุ์แขกดำแผ่น และมะม่วงโชคอนันต์และสับปะรดปัตตาเวียแผ่น

ได้คะแนนความชอบเฉลี่ย 6.28 และ 6.26 โดยผู้ทดสอบให้การยอมรับผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 81.2 และ 85.88 ตามลำดับ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล(Data)

เป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากชมพูเพชร ได้แก่

1.1 ศึกษาข้อมูลลักษณะทั่วไปของผลชมพู ในการตรวจวิเคราะห์คุณลักษณะด้านกายภาพ และทางด้านเคมี ดังนี้

1.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

- 1) ค่าสี โดยการใช้เครื่อง Hunterlab รุ่น Color Flex
- 2) การวัดลักษณะเนื้อสัมผัสด้วยเครื่อง Fruit Hardness Tester

1.1.2 ลักษณะทางเคมี

- 1) ปริมาณกรด(% acidity by citric acid) โดยวิธีการไตเตรท
- 2) ปริมาณของแข็งที่ละลายได้(Total Soluble Solid : °Brix) ด้วย Hand Refractometer ยี่ห้อ Atago รุ่น N1)
- 3) ค่าความเป็นกรด-ด่าง(pH) ด้วยเครื่องวัด pH meter

1.2 ศึกษากรรมวิธีการผลิตน้ำชมพู เพื่อให้ได้สูตรการทำผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมโดยวัตถุดิบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งที่ผลมีตำหนิและมีขนาดผลเล็กนำมาสกัดน้ำแล้วทำให้ใสโดยการศึกษาการใช้เบนโทโนท์ เป็นสารช่วยเร่งการตกตะกอนที่ระดับความเข้มข้นดังนี้ ร้อยละ 1 2 และ 3 ตามลำดับ แล้วนำไปผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อด้วยวิธีพาสเจอร์ไรส์ ที่อุณหภูมิ 70 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 15 วินาที นำบรรจุขวดพลาสติก ทำให้เย็นแล้วนำไปทดสอบการยอมรับทางด้านประสาทสัมผัสด้วยวิธี 9-Point Hedonic Scale ในคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ คือ สี กลิ่น รสชาติ ลักษณะที่ปรากฏ(ความใส) และความชอบโดยรวม โดยใช้ผู้ทดสอบทั่วไปจำนวน 50 คน วางแผนการทดลองแบบ CRD และวิเคราะห์ความแตกต่างโดยวิธี Duncan's Multiple Range Test(DMRT) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

1.3 ศึกษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์น้ำชมพูเพชรด้านคุณภาพด้านเคมี ดังนี้

- 1) ปริมาณกรด(% acidity by citric acid) โดยวิธีการไตเตรท
- 2) ปริมาณของแข็งที่ละลายได้(Total Soluble Solid : °Brix) ด้วย Hand Refractometer ยี่ห้อ Atago รุ่น N1)
- 3) ค่าความเป็นกรด-ด่าง(pH) ด้วยเครื่องวัด pH meter

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Development)

เป็นการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชมพู

1. ทดลองในห้องทดสอบทางวิทยาศาสตร์การอาหารโดยจะทำการทดสอบ รสชาติ กลิ่น สี เพื่อให้ได้สูตรสำเร็จในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงสุด
2. วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตเพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการผลิตเชิงพาณิชย์
3. กำหนดรูปแบบการส่งเสริมและเผยแพร่การดำเนินการวิสาหกิจชุมชน

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจ

เกณฑ์ต่างๆที่ใช้ในการพิจารณาทางการลงทุน จะทำให้ผู้วิเคราะห์โครงการลงทุนทราบว่าโครงการนั้นๆ ให้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพึงพอใจหรือไม่และมีปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีผลกระทบต่อโครงการซึ่งโดยปกติแล้วโครงการที่ถือเป็นโครงการที่ควรลงทุนจะต้องให้ค่าต่างๆดังต่อไปนี้คือ

- 1) ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback Period) ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ หมายถึงระยะเวลาการดำเนินงานโครงการที่ทำให้ผลตอบแทนสุทธิของโครงการ มีค่าเท่ากับค่าใช้จ่ายในการลงทุนพอดีหรืออาจกล่าวได้ว่าระยะเวลาคืนทุนของโครงการ คือ จำนวนปีในการดำเนินงานซึ่งทำให้ผลกำไรที่ได้รับในแต่ละปีรวมกันแล้ว มีค่าเท่ากับเงินลงทุนเริ่มแรก

ระยะเวลาคืนทุน (จำนวนปี) สามารถคำนวณได้ตามสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการลงทุน}}{\text{ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยต่อปี}}$$

- 2) มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV)

ถ้ามูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ(NPV) ที่คำนวณได้มีค่าเป็นบวก แสดงว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนสูงกว่าอัตราส่วนลด และถ้ามูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็น ศูนย์ แสดงว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับอัตราส่วนลดพอดีซึ่งทั้งสองกรณีสามารถยอมรับโครงการได้ แต่ถ้าหากมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิมีค่าเป็นลบ แสดงว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ได้รับจากโครงการต่ำกว่าอัตรา

ส่วนลดนั้นคือ เกิดการขาดทุนโครงการนั้นไม่สามารถยอมรับได้จึงควรล้มเลิกไป จากเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุนแบบปรับค่าของเวลาได้แสดงการเปรียบเทียบกระแสผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายต่างวาระกัน โดยพิจารณาในรูปมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิ NPV ดังนี้

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t} - \left[\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t} + C_0 \right]$$

โดยกำหนดให้:

B_t = ผลตอบแทนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

C_t = ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าบำรุงรักษาสินค้าทุนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

C_0 = ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก

i = อัตราส่วนลดหรืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้

t = ปีการดำเนินงานโครงการ คือตั้งแต่ปีที่ 1, 2, 3..... n

n = อายุของโครงการ (10 ปี)

3) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio)

ถ้าหากผลของการคำนวณอัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ >1 ($B/C > 1$) แสดงว่าผลตอบแทนที่ได้จากโครงการจะมีมากกว่าหรืออย่างน้อยที่สุดเท่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไปในการดำเนินโครงการนั้น การคำนวณหาค่าอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ IRR (หรือ r) สามารถคำนวณได้ด้วยวิธีการทดลองซ้ำแล้วซ้ำอีก (Trial and Error) เพื่อหาระดับค่าของอัตราส่วนลด (r) จนทำให้ NPV มีค่าเท่ากับ ศูนย์

ดังนี้

$$IRR = \sum_{t=0}^n \frac{(B_t - C_t)}{(1+r)^t} = 0$$

พอดี ซึ่งสามารถคำนวณได้ตามสูตรการคำนวณ

โดยกำหนดให้:

B_t = ผลตอบแทนของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

C_t = ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและค่าบำรุงรักษาสินทรัพย์ของโครงการที่เกิดขึ้นในปีที่ t

r = อัตราส่วนลด (discount rate) หรืออัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

t = ปีการดำเนินงานโครงการ คือตั้งแต่ปีที่ 1, 2, 3..... n

n = อายุของโครงการ (10 ปี)

4) อัตราผลตอบแทนภายใน

ถ้าหากผลการคำนวณของ NPV มีค่าออกมาเป็นบวก แสดงว่าอัตราส่วนลดที่ใช้ในการคำนวณมีค่าต่ำเกินไป แสดงว่าอัตราส่วนที่ใช้ในการคำนวณสูงเกินไปทั้งนี้ผลอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (อัตราส่วนลด) ที่ได้ควรสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารพาณิชย์

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการใด ๆ ก็คือ B/C Ratio จะต้องมีความมากกว่าหรืออย่างน้อยที่สุดต้องมีค่าเท่ากับ 1 ($B/C \geq 1$) ทั้งนี้เนื่องจากถ้า $B/C > 1$ ย่อมหมายความว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการมีค่ามากกว่าค่าใช้จ่ายที่เสียไป หรือถ้า $B/C = 1$ ซึ่งหมายความว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการมีค่าเท่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไปพอดี อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุนนี้ในทางธุรกิจเรียกว่า ดัชนีผลกำไร (Profitability Index: PI) ซึ่งมีวิธีการคำนวณโดยใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$\frac{B}{C} \left(\text{ratio} \right) = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+i)^t} + C_0}$$

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการทดสอบผลิตภัณฑ์น้ำชมพู คือประชาชนและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบุรี จำนวน 50 คน

บทที่ 4

ผลการทดลองและวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการทดลองและการประเมินผลการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจ

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการเพื่อพัฒนาการทำน้ำชมพูเพชรสายรุ้งและการประเมินผลการวิเคราะห์หน่วยธุรกิจของการผลิตน้ำชมพูเพชรสายรุ้ง ซึ่งมีผลการทดลองดังนี้

1. การตรวจวิเคราะห์คุณภาพของชมพูเพชรสายรุ้ง

1.1 การตรวจวิเคราะห์คุณภาพของชมพูเพชรสายรุ้งด้านเคมี

ตารางที่ 1.1 ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพของชมพูเพชรสายรุ้งด้านเคมี(ปริมาณค่าโดยเฉลี่ย)

ปริมาณของแข็งที่ละลายได้(°Brix)	ค่าความเป็นกรด-ด่าง(pH)	ปริมาณกรด(ร้อยละ)
11	4.3	5.5

จากตารางที่ 1.1 การตรวจวิเคราะห์คุณภาพของชมพูเพชรสายรุ้งสดด้านเคมี โดยการวัดหาปริมาณของแข็งที่ละลายได้ ซึ่งเป็นกลุ่มของสารอินทรีย์ เช่น กรด วิตามินและรวมถึงน้ำตาลโดยใช้ Hand Refractometer พบว่ามีปริมาณของแข็งที่ละลายได้เท่ากับ 11.0 °Brix การตรวจวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ด้วย pH meter มีค่าเท่ากับ 4.3 และการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณกรด(Acidity by citric acid) โดยวิธีการไตเตรท มีปริมาณกรด ร้อยละ 5.5

1.2 การตรวจวิเคราะห์คุณภาพของชมพูเพชรสายรุ้งด้านกายภาพ

12.1 การวัดค่าสี

ตารางที่ 1.2 ผลการตรวจวัดค่าสีของชมพูเพชร(ปริมาณค่าโดยเฉลี่ย)

ตัวอย่าง	L*	a*	b*
1	54.06±3.19	0.49±2.83	22.93±1.72
2	51.58±3.09	1.06±3.88	23.50±1.27

3	50.76±1.66	1.13±2.16	23.56±1.88
เฉลี่ย	52.13	0.89	23.33

จากการตรวจวัดค่าสีของชมพูเพชรด้วยเครื่องวัดค่าสี พบว่า ชมพูเพชรมีค่าความสว่าง(L*) เท่ากับ 52.13 ค่าความเป็นสีแดง(a*) เท่ากับ 0.89 และค่าความเป็นสีเหลือง(b*) เท่ากับ 23.33

ตารางที่ 1.3 ผลการตรวจวัดค่าเนื้อสัมผัสของชมพูเพชรสายรุ้ง(ปริมาณค่าโดยเฉลี่ย)

ตัวอย่าง	ค่าเนื้อสัมผัส(N/mm)
1	0.34
2	0.70
3	0.59
ค่าเฉลี่ย	0.54

จากตารางที่ 1.3 การตรวจวัดค่าลักษณะเนื้อสัมผัสของชมพูเพชรสายรุ้งด้วยเครื่อง Fruit Hardness Tester พบว่าชมพูเพชรสายรุ้งมีค่าความแน่นแข็งของเนื้อสัมผัสเฉลี่ยอยู่ที่ 0.54 (N/mm.)

2. ศึกษากรรมวิธีการผลิตน้ำชมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดื่ม

2.1 วัตถุดิบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง นำมาทำการสกัดน้ำ แล้วทำให้ใสโดยการใส่เบนโตไนท์ เป็นสารช่วยเร่งการตกตะกอนที่ระดับความเข้มข้นร้อยละ 1 2 และ 3 ตามลำดับ แล้วนำไปผ่านกระบวนการฆ่าเชื้อด้วยวิธีพาสเจอร์ไรส์ ที่อุณหภูมิ 70.0 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 15 วินาที บรรจุขวดพลาสติก ทำให้เย็นแล้วนำไปทดสอบการยอมรับทางด้านประสาทสัมผัสด้วยวิธี 9-Point Hedonic Scale ในคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ คือ สี กลิ่น รสชาติ ลักษณะที่ปรากฏ(ความใส) และความชอบโดยรวม วางแผนการทดลองแบบ CRD และวิเคราะห์ความแตกต่างโดยวิธี Duncan's Multiple Range Test(DMRT) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ตารางที่ 2.1 ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพด้านเคมีของน้ำชมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดื่ม

สูตร	ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ (°Brix)	ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH)	ปริมาณกรด(ร้อยละ)
Control	12.0	3.46	4.3
เบนโตไนท์ ร้อยละ 1	11.26	3.56	3.6

เบนโตไนท์ ร้อยละ 2	11.46	3.43	3.6
เบนโตไนท์ ร้อยละ 3	11.0	3.56	3.3

จากตารางที่ 2.1 ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพด้านเคมีของชมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดื่ม โดยการวัดหาปริมาณของแข็งที่ละลายได้ ซึ่งเป็นกลุ่มของสารอินทรีย์ เช่น กรด วิตามินและรวมถึงน้ำตาลโดยใช้ Hand Refractometer พบว่า มีปริมาณของแข็งที่ละลายได้ระหว่าง 11.0-12.0 °Brix การตรวจวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง(pH) ด้วย pH meter มีค่าระหว่าง 3.43-3.56 และการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณกรด(Acidity by citric acid) โดยวิธีการไตเตรท มีปริมาณกรดระหว่าง ร้อยละ 3.3 - 4.3

ตารางที่ 2.2 ผลการทดสอบการยอมรับด้านประสาทสัมผัสของน้ำชมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดื่ม

สูตร	สี	กลิ่น	รสชาติ	ลักษณะที่ปรากฏ (ความใส)	ความชอบรวม
Control	4.76±1.50 ^b	4.60±1.58 ^a	5.26±1.20 ^a	5.16±1.68 ^a	5.30±1.20 ^a
เบนโตไนท์ร้อยละ 1	5.90±0.99 ^a	5.03±1.73 ^a	5.23±1.88 ^a	5.80±1.15 ^a	5.96±1.12 ^a
เบนโตไนท์ร้อยละ 2	4.00±1.87 ^c	4.33±1.56 ^a	4.40±1.56 ^{ab}	3.76±1.56 ^b	4.23±1.67 ^b
เบนโตไนท์ร้อยละ 3	3.96±1.32 ^c	4.20±1.60 ^a	3.86±1.90 ^b	4.33±1.62 ^b	3.83±1.68 ^b

หมายเหตุ: ตัวอักษรที่แตกต่างกันในแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p \leq 0.05$)

จากตารางที่ 2.2 ผลการทดสอบการยอมรับด้านประสาทสัมผัสของน้ำชมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดื่ม พบว่าน้ำชมพูเพชรที่มีการใช้สารเบนโตไนท์ช่วยในการตกตะกอนที่ระดับร้อยละ 1 ได้รับการยอมรับจากการผู้ทดสอบในคุณลักษณะด้านสี กลิ่น รสชาติ ลักษณะที่ปรากฏ(ความใส) และความชอบรวม มีค่าคะแนนการยอมรับมากที่สุด

ตารางที่ 2.3 ผลการทดสอบคุณภาพโดยการวัดค่าสีของน้ำชมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดื่ม

สูตร	L*	a*	b*
Control	49.69±0.12 ^d	2.84±0.02 ^a	13.01±0.04 ^a
เบนโตไนท์ ร้อยละ 1	61.77±0.01 ^a	0.49±0.00 ^c	6.94±0.00 ^c

เบนโตไนท์ ร้อยละ 2	60.13±0.01 ^c	0.92±0.01 ^b	7.10±0.02 ^b
เบนโตไนท์ ร้อยละ 3	60.80±0.03 ^b	-0.05±0.02 ^d	6.67±0.02 ^d

หมายเหตุ: ตัวอักษรที่แตกต่างกันในแนวตั้งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p \leq 0.05$)

จากตารางที่ 2.3 ผลการตรวจวัดค่าสีของน้ำขมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดื่มด้วยเครื่องวัดค่าสี พบว่า น้ำขมพูเพชรที่มีใส่เบนโตไนท์ที่ระดับร้อยละ 1 ค่าความสว่าง(L*) เท่ากับ 61.77 ค่าความเป็นสีแดง(a*) เท่ากับ 0.49 และค่าความเป็นสีเหลือง(b*) เท่ากับ 6.94 โดยมีลักษณะที่ปรากฏ(ความใส)มากกว่าน้ำขมพูเพชรพร้อมดื่มที่ใส่เบนโตไนท์ ที่ระดับร้อยละ 2 และ 3

3) ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback Period)

ประมาณต้นทุนการผลิตน้ำขมพูเพชรสายรุ้งต่อ 1 ครั้ง

1. ขมพูเพชรสายรุ้งเป็น By Product ที่ได้จากการผลิตขมพูกินสด = 0 บาท
2. สารช่วยตกตะกอน (เบนโตไนท์) 30 กรัม ๆ ละ 2 บาท = 60 บาท
3. ขวดพลาสติก ขนาด 220 ซีซี. ใบละ 2.80 บาท = 34 บาท
4. ค่าพลังงาน + ค่าแรงงาน + ค่าเสื่อมราคา 200 บาท

ได้น้ำขมพูเพชรสายรุ้ง ครั้งละประมาณ 3,040 ซีซี จากขมพูเพชรสายรุ้ง 80 กก. มาบรรจุขวด ๆ ละ 220 ซีซี จะได้น้ำขมพูบรรจุขวดพร้อมดื่มประมาณ 20 ขวด $60 + 34 + 200 = 294$ บาท

ได้ 20 ขวด ดังนั้น ต้นทุนเฉลี่ย = $294/20 = 14.7$ บาท/ขวด

ประมาณการยอดขาย ขายวันละ 50 ขวด ๆ ละ 20 บาท = $50 \times 20 = 1,000$ บาท

ตาราง 3.1 ตารางแสดงการวิเคราะห์ระยะเวลากการคืนทุน

ปีที่	รายรับรวม(บาท)	ต้นทุนรวม(บาท)	ผลได้สุทธิ(บาท)	กำไรสะสม(บาท)
-------	----------------	----------------	-----------------	---------------

0				
1	25,000.00	110,250.00	85,250.00	- 85,250.00
2	150,000.00	110,250.00	39,750.00	- 45,500.00
3	195,000.00	162,990.00	32,010.00	- 13,490.00
4	195,000.00	176,215.50	18,784.50	5,294.50
5	195,000.00	191,117.48	3,882.52	9,177.02
6	40,000.00	207,982.79	32,017.21	41,194.24
7	240,000.00	227,153.26	12,846.74	54,040.98
8	285,000.00	249,036.51	35,963.49	90,004.47
9	285,000.00	274,119.05	10,880.95	100,885.42
10	240,000.00	302,981.86	62,981.86	37,903.56
รวม	2,050,000.00	2,012,096.44	37,903.56	194,260.18

จากตารางที่ 3.1 แสดงถึงระยะเวลาการคืนทุน พบว่าโครงการมีระยะเวลาคืนทุนในปีที่ 4 ซึ่งถือว่าเป็นระยะคืนทุนที่เหมาะสมของโครงการที่มีการใช้เงินลงทุนสูงและเป็นโครงการระยะยาว

4) มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV), อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR), อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio)

ตารางที่ 4.1 แสดงค่า NPV,IRR ,B/C ratio กรณีรายได้และต้นทุนตามเงื่อนไขที่กำหนด

ปีที่	รายรับรวม (บาท)	ต้นทุนรวม (บาท)	ผลได้สุทธิ (บาท)	อัตราคิด ลด 7.00%	มูลค่าปัจจุบัน ของรายรับ (บาท)	มูลค่าปัจจุบัน ของต้นทุน (บาท)	มูลค่า ปัจจุบัน ผลได้สุทธิ (บาท)
0	-	-	-	1.0000	-	-	-
1	25,000.00	110,250.00	85,250.00	0.9346	23,364.49	103,037.38	79,672.90
2	150,000.00	110,250.00	39,750.00	0.8734	131,015.81	96,296.62	34,719.19
3	195,000.00	162,990.00	32,010.00	0.8163	159,178.09	133,048.39	26,129.70
4	195,000.00	176,215.50	18,784.50	0.7629	148,764.57	134,433.96	14,330.61

5	195,000.00	191,117.48	3,882.52	0.7130	139,032.30	136,264.12	2,768.19
6	240,000.00	207,982.79	32,017.21	0.6663	159,922.13	138,587.71	21,334.42
7	240,000.00	227,153.26	12,846.74	0.6227	149,459.94	141,459.63	8,000.31
8	285,000.00	249,036.51	35,963.49	0.5820	165,872.59	144,941.52	20,931.08
9	285,000.00	274,119.05	10,880.95	0.5439	155,021.12	149,102.60	5,918.52
10	285,000.00	302,981.86	17,981.86	0.5083	144,879.55	154,020.61	9,141.06
รวม	2,095,000.00	2,012,096.44	82,903.56	-	1,376,510.58	1,331,192.55	45,318.03

จากตารางที่ 4.1 ที่แสดงค่าของแสดงค่า NPV,IRR ,B/C ratio กรณีรายได้และต้นทุนตามเงื่อนไขที่กำหนดพบว่า

ค่า NPV ที่อัตราคิดลด 7.0% ตลอดโครงการ = 45,318.03

ค่า IRR = 24 %

ค่า B/C ratio = 1.03

ซึ่งสรุปได้ว่า

1. ค่า NPV ที่ได้มีค่ามากกว่า 0 แสดงว่ามีความเป็นไปได้ที่จะประกอบธุรกิจน้ำชมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดีมีภายใต้สภาวะดังกล่าว
2. ค่า B/C ratio ที่ได้มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าผลตอบแทนที่ได้รับมีมากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป
3. ค่า IRR ที่ได้มีค่า 41% แสดงว่าอัตราผลตอบแทนภายในของการประกอบการภายในมีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ย

ซึ่งเงินกู้ยืมระยะยาวในนี้กำหนดไว้ที่ร้อยละ 7.0% ในกรณีศึกษาพบว่าในการผลิตน้ำชมพูเพชรสายรุ้งพร้อมดีมีมีความเป็นไปได้และให้ผลตอบแทนทางการเงินที่คุ้มค่าการลงทุนเป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาทุกประการ

รูปภาพดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผลไม้จากชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้ง

รูปที่ 4.1 การเตรียมชมพู่เพชรสายรุ้งที่ไม่ได้ขนาดหรือมีรอยตำหนิทำให้ไม่สามารถขายในราคาที่สูง

รูปที่ 4.2 ผลชมพู่ที่เข้าไม่ได้มาตรฐานในการบริโภคสด

รูปที่ 4.3 การตัดแต่งชมพูโดยตัดส่วนที่ขี้และโดยแมลงกัดแทะออกและนำไปล้างทำความสะอาด

รูปที่ 4.4 การนำชมพูที่ตัดแต่งและทำความสะอาดแล้วไปปั่นเพื่อให้น้ำชมพูและเยื่อใย

รูปที่ 4.5 การนำชมพูที่ตัดแต่งและทำความสะอาดแล้วไปปั่นเพื่อให้น้ำชมพูและเยื่อใย

(ต่อ)

รูปที่ 4.6 น้ำชมพูที่ได้จากการปั่นผลชมพู

รูปที่ 4.7 น้ำชมพูที่ได้จากการปั่นผลชมพู

รูปที่ 4.8 การล้างทำความสะอาดขวดภาชนะบรรจุน้ำผลไม้

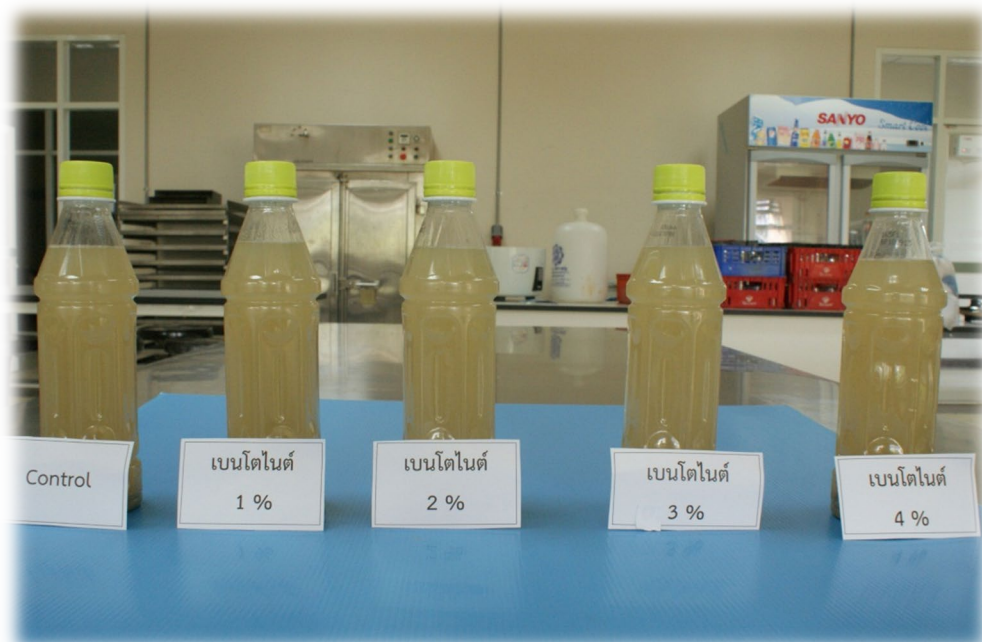

รูปที่ 4.9 การนำขมฟู่ที่ได้มาทำการฆ่าเชื้อโดยวิธีการพาสเจอร์ไรส์

รูปที่ 4.10 นำน้ำชมพูที่ผ่านการพาสเจอร์ไรส์มาบรรจุในขวดขนาด 220 cc.

รูปที่ 4.11 นำน้ำ
การพาสเจอร์ไรส์มาบรรจุ
ขนาด 220 cc. และเติม
ไนต์ ตามระดับความ
ต่างๆ

ชมพูที่ผ่าน
ในขวด
สารเบนโต
เข้มข้น

รูปที่ 4.12 น้ำชมพูที่เป็นตัว Control

รูปที่ 4.13 น้ำชมพูที่ผสมเบนโทไนต์ 1%

รูปที่ 4.14 น้ำขมพูที่ผสมเบนโทไนด์ 2%

รูปที่ 4.15 น้ำชมพูที่ผสมเบนโทไนต์ 3%

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปอภิปรายผล

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำชมพู่เพชรสายรุ้งและการวิเคราะห์การผลิตในเชิงพาณิชย์เพื่อนำไปส่งเสริมเกษตรกรหรือกลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็กเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตของชมพู่ที่ไม่ได้ขนาดหรือไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งการสรุปผลการทดลองและการวิเคราะห์มีดังนี้

(1) การตรวจวิเคราะห์คุณภาพของชมพู่เพชรด้านเคมี พบว่า มีปริมาณของแข็งที่ละลายได้เท่ากับ 11.0 °Brix การตรวจวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ด้วย pH meter มีค่าเท่ากับ 4.3 และการตรวจวิเคราะห์หาปริมาณกรด (Acidity by citric acid) โดยวิธีการไตเตรท มีปริมาณกรด ร้อยละ 5.5

(2) การตรวจวัดค่าสีของชมพู่เพชร พบว่า ชมพู่เพชรมีค่าความสว่าง(L*) เท่ากับ 52.13 ค่าความเป็นสีแดง (a*) เท่ากับ 0.89 และค่าความเป็นสีเหลือง (b*) เท่ากับ 23.33

(3) การตรวจวัดค่าลักษณะเนื้อสัมผัสของชมพู่เพชรด้วยเครื่อง Fruit Hardness Tester พบว่าชมพู่เพชรมีค่าความแน่นแข็งของเนื้อสัมผัสเฉลี่ยอยู่ที่ 0.54 (N/mm.)

(4) การตรวจวิเคราะห์คุณภาพด้านเคมีของชมพู่เพชรพร้อมดื่ม โดยการวัดหาปริมาณของแข็งที่ละลายได้ พบว่า มีปริมาณของแข็งที่ละลายได้ระหว่าง 11.0-12.0 °Brix การตรวจวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ด้วย pH meter มีค่าระหว่าง 3.43-3.56

(5) การยอมรับด้านประสาทสัมผัสของน้ำชมพู่เพชรพร้อมดื่ม พบว่าน้ำชมพู่เพชรที่มีการใช้สารเบนโทไนด์ช่วยในการตกตะกอนที่ระดับร้อยละ 1 ได้รับการยอมรับจากผู้ทดสอบในคุณลักษณะด้านสี กลิ่น รสชาติ ลักษณะที่ปรากฏ(ความใส) และความชอบรวม มีค่าคะแนนการยอมรับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนในการผลิตน้ำชมพู่พร้อมดื่มพบว่า NPV ที่อัตราคิดลด 7.0% ตลอดโครงการ เท่ากับ 45,318 บาท ค่า IRR เท่ากับ 24% ค่าB/C เท่ากับ 1.03 และระยะเวลาคืนทุนจะอยู่ในปีที่ 4 เป็นต้นไป แต่เนื่องด้วยการบริโภคชมพู่ที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังติดกับวัฒนธรรมการบริโภคชมพู่สดซึ่งมีรสชาติหอมหวานและกรอบ ซึ่งในการผลิตน้ำชมพู่เพื่อมาแข่งขันกับตลาดการบริโภคชมพู่สดจึงเป็นเรื่องที่ต้อง

ใช้ความอดทนในการแข่งขันสูงซึ่งผู้วิจัยจึงแนะนำในการลดต้นทุนการผลิตโดยหันมาใช้ชมพูที่เป็น by Product จากการผลิตชมพูบริโภคสด เช่น ลูกชมพูที่ไม่ได้ขนาดมาตรฐาน หรือมีรอยตำหนิไม่มาก ซึ่งจะทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตน้ำชมพูและยังทำให้สวนที่ผลิตชมพูสามารถนำผลผลิตทุกขนาดและทุกเกรดใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุดและเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคในการเลือกบริโภคผลไม้ชมพู

ข้อเสนอแนะ

1. ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีลักษณะสีคล้ำ ควรมีการปรับแต่งสีของผลิตภัณฑ์น้ำชมพูเพชรพร้อมดื่ม เช่น สีเขียว เนื่องจากเมื่อนำไปบรรจุขวดที่มีความใสจะช่วยทำให้ผู้บริโภคสนใจมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ชมพู่กวน ชมพู่หยี
3. ผลิตภัณฑ์นี้ควรนำไปทำน้ำผลไม้ร่วมกับผลไม้อื่นๆ เพื่อเพิ่มกลิ่น และ สีของน้ำผลไม้ให้มีความน่าดื่มมากยิ่งขึ้น